

100 วิธี ปราบ ยุงลาย

คำนำ

โรคติดต่อมาโดยแมลง มีหลายโรคทั้งโรคที่มีอยู่และโรคอุบัติใหม่ ที่เห็นชัดเจนคือ โรคที่นำโดยยุงลาย ซึ่งยุงก็มีอยู่หลายชนิดเช่นกัน โดยเฉพาะยุงลายซึ่งเป็นยุงที่อยู่ใกล้ชิดกับคนมากที่สุด เพราะมักอาศัยและเพาะพันธุ์อยู่บริเวณบ้านเรือนหรือที่พักอาศัย และแพร่พันธุ์โดยไข่ในภาชนะที่ใส่น้ำนิ่ง ใส ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือภาชนะที่มนุษย์สร้างขึ้นเอง เช่น ถังน้ำ โอ่ง กล่องอาหาร แท็งก์น้ำ ยางรถยนต์ แจกัน เป็นต้น อีกทั้งยุงลายซึ่งมีอยู่ 2 ชนิด คือยุงลายบ้านและยุงลายสวน สามารถนำโรคสำคัญในปัจจุบันได้ไม่ต่ำกว่า 3 โรค อาทิเช่น โรคไข้เลือดออก ไข้ติดเชื้อไวรัสซิกา ไข้ปวดข้อยุงลาย และโรคอื่นๆ ที่เริ่มมีรายงานในต่างประเทศ การกำจัดยุงลายจึงเป็นการป้องกันโรคที่สำคัญที่อันตรายถึงชีวิตและทำได้เพราะเป็นยุงที่อยู่ใกล้ตัว ทำได้ด้วยคนในครอบครัวเอง ไม่ต้องให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือคนอื่นนอกบ้านมาจัดการให้ทำได้ด้วยหลายวิธีที่เสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้

หวังว่าหนังสือ 100 วิธีปราบยุงลายจะเป็นประโยชน์ให้กับผู้สนใจนำไปเลือกปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนของตนเองที่มี นำไปสู่ความสำเร็จพาครอบครัว ชุมชน ปลอดภัย ไร้ยุงกวน

สำนักโรคติดต่อมาโดยแมลง

สารบัญ

	หน้า
◆ ชีวิตยุ่งลาย	1
◆ ยุงลายกินอยู่ ขยายพันธุ์อย่างไร	2
◆ รู้จักโรคติดต่อ ที่นำโดยยุงลาย	3
โรคไข้เลือดออก Dengue Fever	3
โรคติดเชื้อไวรัสซิกา Zika Fever	4
ไข้ปวดข้อยุงลาย Chikunkunya	5
◆ การกำจัดและป้องกันยุงลาย ด้วยวิธีทางกายภาพ ปรabayุงลายให้สิ้นซาก ไม่ยุ่งยากด้วย “มือคุณ”	6
◆ การกำจัดและป้องกันยุงลาย ด้วยวิธีทางชีวภาพ ใช้วิธี “ธรรมชาติ จัดการธรรมชาติ”	36
◆ การใช้สารเคมีและสารสกัดจากธรรมชาติ กำจัดและป้องกันยุง	46

ชีวิตยุงลาย

ในประเทศไทยมียุงลายมากกว่า 100 ชนิด แต่ที่เป็นพาหะนำโรคไข้เลือดออก ไข้ซิก้า และไข้ปวดข้อยุงลายได้ มีอยู่ 2 ชนิด คือ ยุงลายบ้าน และยุงลายสวน

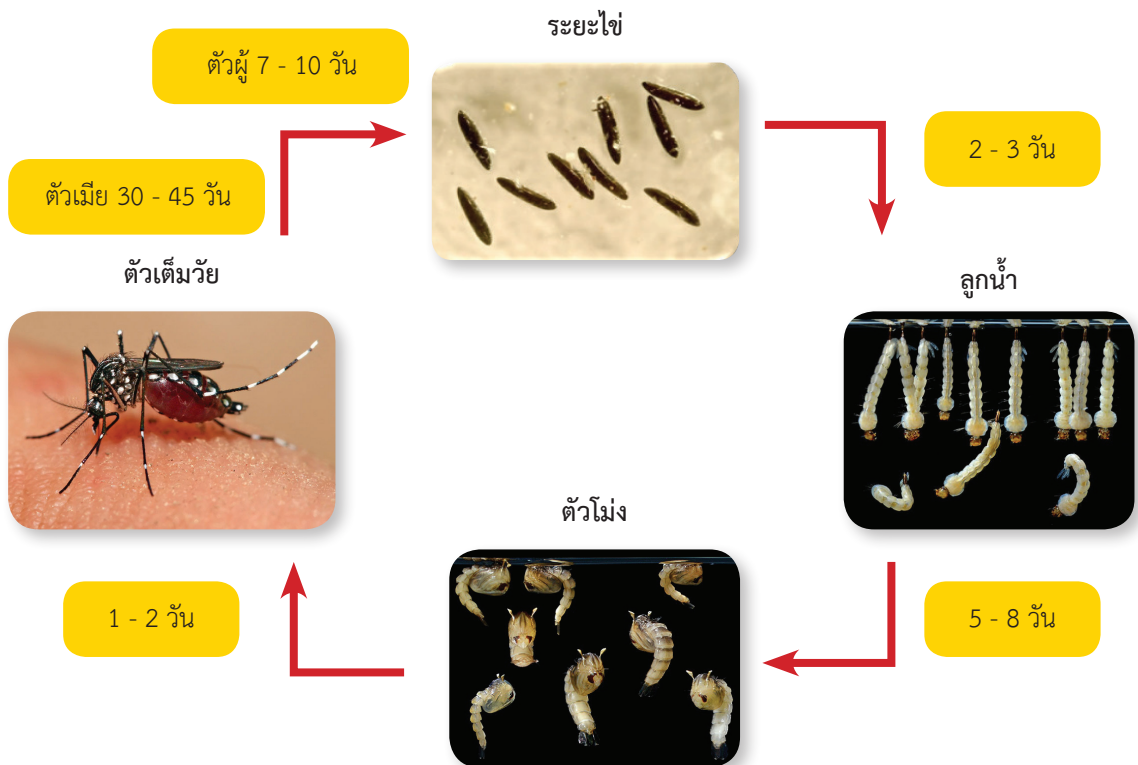

ยุงลายบ้าน

ยุงลายสวน

ยุงลายออกลูกเป็นไข่ โดยชอบวางไข่ในภาชนะที่มีน้ำขัง ที่เป็นน้ำนิ่งและค่อนข้างสะอาด ไข่ยุงใช้เวลาเพียง 2 - 3 วันก็จะฟักออกเป็นลูกน้ำ ก่อนจะเติบโตเป็นตัวโม่ง และยุงตัวเต็มวัยต่อไป โดยใช้เวลาทั้งหมดเพียง 1 - 2 สัปดาห์

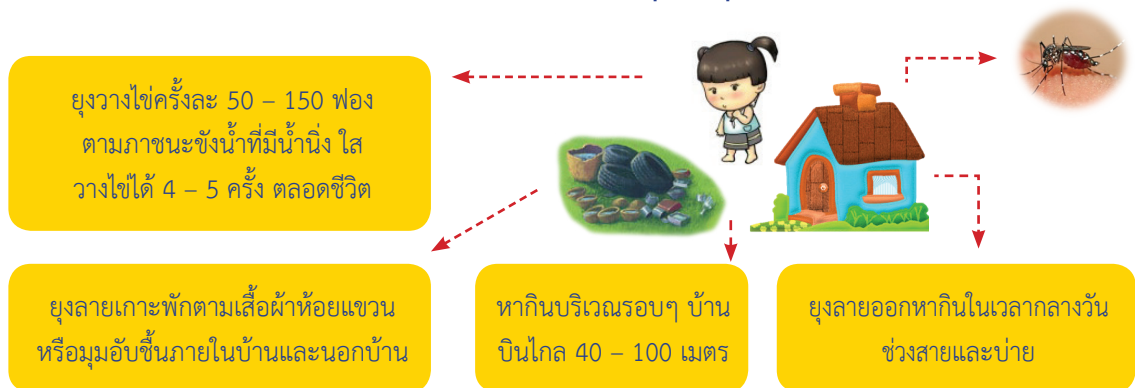
“เราควรกำจัดลูกน้ำ ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง อย่างน้อยทุกสัปดาห์ เพื่อตัดวงจรชีวิตของยุงลาย ป้องกันไม่ให้ลูกน้ำโตไปเป็นยุงตัวเต็มวัยได้”

ยุงลายกิน อยู่ ขยายพันธุ์อย่างไร

แม้ว่ายุงลายจะกินน้ำจากดอกไม้และผลไม้เป็นอาหาร แต่ยุงตัวเมียต้องกินเลือด เพื่อนำโปรตีนในเลือดไปพัฒนาไข่ให้เจริญเติบโต

หลังจากกินเลือดแล้ว 2-3 วันยุงลายเพศเมียก็จะหาที่วางไข่ ยุงเพศผู้มีอายุขัยสั้นประมาณ 6-7 วัน เท่านั้น ส่วนยุงเพศเมียมีอายุขัยนานกว่า หากมีอาหารสมบูรณ์ อุณหภูมิและความชื้นพอเหมาะ ยุงลายเพศเมียอาจอยู่ได้นานประมาณ 30-45 วัน

การหากินและขยายพันธุ์ของยุงลาย

แหล่งเพาะพันธุ์ยุง

ยุงลายจะวางไข่ตามภาชนะขังน้ำที่มีน้ำนิ่งและใส น้ำฝนมักเป็นน้ำที่ยุงลายชอบวางไข่มากที่สุด ดังนั้น แหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย จะเป็นภาชนะที่สามารถขังน้ำได้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นภาชนะน้ำขังที่มนุษย์สร้างขึ้นและภาชนะธรรมชาติ

แม้ว่าภาชนะจะมีน้ำขังเพียงเล็กน้อย เช่น ฝาขวด แก้วพลาสติก ถังพลาสติก เศษกระดาษ ยุงลายก็สามารถวางไข่ได้ โดยไข่ของยุงลายจะยึดติดแน่นกับขอบผิวของภาชนะเหนือระดับน้ำเล็กน้อย และสามารถทนทานอยู่ได้นาน เมื่อมีน้ำท่วมถึงก็จะสามารถฟักเป็นตัวอ่อนได้ในเวลาอันรวดเร็ว

“ควรเก็บเศษขยะ ดูแลภาชนะที่ไม่ใช้แล้วไม่ให้มีน้ำขัง และหมั่นขัดทำความสะอาดภาชนะที่ใช้บรรจุน้ำทุกสัปดาห์ เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย”

รู้จักโรคติดต่อที่นำโดยยุงลาย

โรคไข้เลือดออก Dengue Fever

สาเหตุ :

เกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue Virus) ซึ่งมี 4 ชนิดคือ ชนิดที่ 1 ชนิดที่ 2 ชนิดที่ 3

ผลกระทบ :

เศรษฐกิจและสังคม สำหรับการรักษา การเรียน การทำงาน และอาจทำให้เสียชีวิตได้

การแพร่กระจายของโรค :

แพร่เชื้อโดยยุงลายไปกัดคนป่วยด้วยไข้เลือดออก เชื้อจะพักตัวในยุง แล้วเมื่อยุงนั้นไปกัดคนอื่นหลังจาก ได้รับเชื้อแล้ว 5 -8 วัน จึงจะมีอาการ

อาการ :

ไข้สูงลอย ปวดเมื่อย เบื่ออาหาร ปวดศีรษะ หน้าแดง ตาแดง อาจมีผื่นขึ้นตามแขนขาตามตัว มือเท้าเย็น ชีพจรเต้นเร็ว แต่เบา อาจมีเลือดกำเดา อาเจียนหรือถ่ายเป็นเลือด

การรักษา :

รักษาตามอาการที่เป็น ควรอยู่ในความดูแลของแพทย์

การป้องกัน :

1. อย่าให้ยุงกัด
2. อย่าให้ยุงเกิด
3. กำจัดยุงลายตัวเต็มวัย

โรคติดเชื้อไวรัสซิกา Zika Fever

สาเหตุ :

เกิดจากการติดเชื้อไวรัสซิกา (Zika Virus –ZIKV)

ผลกระทบ :

ส่งผลกระทบต่อระบบสมอง โดยเฉพาะเด็กในครรภ์ที่มารดาได้รับเชื้อขณะตั้งครรภ์ ทารกอาจเกิดมาด้วยความผิดปกติ เช่น สมองเล็ก แคระแกร็น พัฒนาการช้า ตัวเล็ก ไม่ปกติ

การแพร่เชื้อของไวรัสซิกา :

แพร่เชื้อโดยยุงลายที่มีเชื้อและไปกัดคน หลังจากได้รับเชื้อแล้ว จะมีระยะฟักตัว 3 – 12 วัน จึงจะมีอาการป่วย

อาการ :

ปวดศีรษะ เยื่อบุตาอักเสบ มีไข้อ่อนเพลีย มีผื่นแดง ปวดกล้ามเนื้อ ปวดข้อ

การรักษา :

รักษาตามอาการที่เป็น และยังไม่มียาวัคซีนป้องกัน

การตรวจหาเชื้อ :

1. ตรวจเลือด หรือปัสสาวะด้วยวิธี RCR หาสารพันธุกรรม
2. ตรวจหาภูมิต้านทานด้วยวิธีอีไลซ่า โดยเฉพาะในทารก

การป้องกัน :

1. อย่าให้ยุงกัด
2. อย่าให้ยุงเกิด
3. กำจัดยุงลายตัวเต็มวัย

ไข้ปวดข้อยุงลาย Chikunkunya

สาเหตุ :

เกิดจากเชื้อไวรัสชิคุนกุนยา

ผลกระทบ :

ทำให้ผู้ป่วยปวดตามข้อมาก ทำงานไม่ได้ระยะเวลานาน

การแพร่เชื้อไวรัสชิคุนกุนยา :

แพร่เชื้อโดยยุงลายสวน และยุงลายบ้านที่มีเชื้อและไปกัดคนหลังจากได้รับเชื้อแล้วจะใช้เวลา 1 -12 วัน จึงจะมีอาการป่วยแต่ที่พบบ่อย คือ 2 - 3 วัน

อาการ :

ปวดข้อจากอวัยวะหนึ่งไปยังอวัยวะหนึ่ง เช่น จากข้อมือ ไปข้อเท้า เลื่อนปวดไปทั้งตัว อาจมี ผื่นคัน และปวดมาก จนกระทั่งต้องคลานเข้าห้องน้ำ

การรักษา :

รักษาตามอาการที่เป็น และยังไม่มียาคีชีนป้องกัน

การป้องกัน :

1. อย่าให้ยุงกัด โดยเฉพาะยุงลายสวน
2. อย่าให้ยุงเกิด
3. กำจัดยุงลายตัวเต็มวัย

การกำจัดและป้องกันยุงลาย ด้วยวิธีทางกายภาพ ปราบยุงลายให้สิ้นซาก ไม่ยุ่งยากด้วย “มือคุณ”

นอนกางมุ้ง..... ทั้งกลางวันและกลางคืน

ป้องกันยุงกัดได้ทั้งยุงลายที่กัดกลางวัน และยุงชนิดอื่นๆ ที่กัดกลางคืน ปลอดภัยจากหลายๆ โรคที่นำโดยยุง

โดยเฉพาะเด็กๆ เป็นกลุ่มเสี่ยงมากเพราะปฏิกิริยาการป้องกันการถูกยุงกัดมีน้อยกว่าผู้ใหญ่
บ้านที่ไม่ใช่มุ้งกางนอน ก็ต้องติดมุ้งลวดเพื่อป้องกันยุงเข้าไปในบ้านหรือในห้อง

“ติดมุ้งลวด หรือ นอนกางมุ้ง ป้องกันยุงกัด ช่วยป้องกันโรคไข้เลือดออก
ไข้ซิกา และไข้ปวดข้อยุงลาย”

มุ้งครอบ...กันยุงกัด

เมื่อเด็กต้องนอนกลางวันที่บ้าน หรือสถานเลี้ยงเด็กเล็ก ควรให้เขาได้นอนในมุ้งครอบที่ป้องกันยุงลายกัดได้ หรือแม้แต่ทหาร ตำรวจ หรือนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ก็ต้องหามุ้งมาครอบป้องกันยุงกัดเช่นกัน

“ใช้มุ้งครอบกันยุง ช่วยป้องกันโรคไข้เลือดออก ไข้ซิกา ไข้ปวดข้อยุงลาย และไข้มาลาเรีย”

ขันตักลูกน้ำและตัวโม่งเพื่อป้องกันยุงลาย

ขันหรือภาชนะตักน้ำทั่วไป

การใช้ขันตักลูกน้ำและตัวโม่งทิ้ง

- วิธีใช้** : ใช้ขันหรือภาชนะตักน้ำทั่วไป ตักลูกน้ำและตัวโม่งที่มักขึ้นมาหายใจบนผิวน้ำเป็นกลุ่มๆ ตามมุมใดมุมหนึ่งทิ้งไป โดยเอียงปากขันและกตผิวน้ำลงไปตามแนวผนังภาชนะ น้ำจะไหลทะลัก ดูดเอาตัวอ่อน ยุงเข้ามาในขันได้อย่างสะดวก
- ข้อดี** : ง่าย สะดวก ประหยัด มีประจำบ้าน กำจัดตัวโม่งได้
- ข้อจำกัด** : ตักกำจัดเฉพาะตัวอ่อนลอยตัวที่ผิวน้ำ กำจัดลูกน้ำได้ไม่หมด
- ความถี่** : ควรทำทุกวัน

กระชอนตักลูกน้ำและตัวโม่งของยุงกั๋ง

กระชอน

ใช้กระชอน ตักลูกน้ำและตัวโม่งทิ้ง

- วิธีใช้** : ใช้กระชอน ตักลูกน้ำและตัวโม่งทิ้ง เพื่อลดจำนวนลูกน้ำยุงลายในโอ่งน้ำ บ่อซีเมนต์เก็บน้ำ ในห้องน้ำ ห้องส้วม ฯลฯ ให้ลดน้อยลงมากที่สุดและอย่างรวดเร็ว
- ข้อดี** : มีความคล่องตัวกว่าการใช้ขันตัก

ข้อจำกัด : ต้องจัดหาหรือตัดแปลงวัสดุใช้งาน

ภาชนะที่เหมาะสม : ถังอาบน้ำ อ่างน้ำในห้องน้ำ ห้องส้วม

ความถี่ในการปฏิบัติ : ทำทุกวัน

“หมั่นดูแลภาชนะ ตักลูกน้ำและตัวโม่งทิ้งทุกวัน เพื่อป้องกันยุงลาย”

พัดลม...ไต่ยุง

ยุงมีขนาดเล็ก ดังนั้นแรงพัดของลมจากพัดลมก็ทำให้ยุงบินเซ และไต่ยุงออกไปได้

“พัดลมไต่ยุง ป้องกันยุงกัด ช่วยป้องกันโรคไข้เลือดออก ไข้ฉิบา และไข้ปวดข้อยุงลาย”

เครื่องดูดยุงไฟฟ้า

วิธีการ : การใช้กับดักแสงไฟควรติดตั้งกับดักแสงไฟในบริเวณที่มียุงชุกชุมตั้งแต่เวลา 18.00 น. ถึงเวลา 6.00 น. แล้วในช่วงเช้าให้นำยุงที่ติดกับดักแสงไฟไปกำจัดทิ้ง

“กับดักแสงไฟ ช่วยลดปริมาณยุง”

ไม้ตบยุงแบบไฟฟ้า

หาซื้อได้ทั่วไปตามท้องตลาด ใช้ตบยุงที่บินมารบกวนโดยตรง

“ไม้ตบยุงไฟฟ้า หาซื้อใช้ได้ง่าย ช่วยป้องกันยุงกัด”

การกำจัดยุงในรถยนต์

วิธีการ : การป้องกันยุงไม่ให้อยู่ในรถยนต์ควร ปิดประตูและกระจกรถให้สนิท ทำความสะอาดรถยนต์และเก็บภายในห้องโดยสารรถยนต์ให้ปลอดโปร่งไม่ให้ยุงเกาะพัก นอกจากนี้ยังสามารถนำสมุนไพรไล่ยุงมาแขวนไว้ในห้องโดยสารรถยนต์ เช่น ตะไคร้หอม ใบเตย ผิวมะกรูด เปลือกส้ม การบูร เป็นต้น

“เก็บรถให้สะอาด ปิดประตูและกระจกรถให้สนิท ไม่ให้เป็นที่เกาะพักของยุงลาย”

การใช้น้ำยาล้างจาน/แชมพู/สบู่เหลว

การใช้น้ำยาล้างจาน/แชมพู/สบู่เหลวฉีดพ่นกำจัดยุงลายที่เกาะพักบริเวณแหล่งน้ำ เกาะตามผนังบ้าน เกาะตามเสื้อผ้าที่แขวนไว้ หรือฉีดพ่นใส่ยุงที่กำลังบินโดยตรง เมื่อยุงลายโดนน้ำยาล้างจานก็จะร่วงลงพื้นทันที

การเตรียม เจือจางน้ำยาล้างจาน/แชมพู/สบู่เหลว กับน้ำเปล่าในอัตราส่วนผสมน้ำยาล้างจาน/แชมพู/สบู่เหลว 1 ช้อนชา ผสมกับน้ำ 1 ลิตร ฉีดพ่นบริเวณที่ยุงเกาะพัก

“น้ำยาล้างจาน แชมพู สบู่ หาได้ง่าย ทำได้เอง ใช้ฉีดพ่นเพื่อกำจัดยุงลายตามแหล่งเกาะพักภายในบ้าน”

การสูมไฟไล่ยุง

วิธีการ : การสูมไฟไล่ยุง เหมาะสำหรับใช้กับสัตว์เลี้ยงมากกว่า โดยสูมไฟให้เกิดควันอบและลอยฟุ้งกระจายทั่วคอกสัตว์เลี้ยง ยุงไม่ชอบกลิ่นควันไฟก็จะบินหนีไปให้ไกลทันที

“สูมไฟไล่ยุง ตามบริเวณลานกว้างนอกบ้าน คอกสัตว์ เพื่อให้ควันไฟไล่ยุงให้บินห่างออกไป”

แก๊งค์น้ำขนาดใหญ่

วิธีการ : ควรปิดฝาแก๊งค์น้ำให้มิดชิดอยู่เสมอ หมั่นตรวจสอบฝาแก๊งค์น้ำเป็นประจำไม่ให้มีรอยแตกร้าวที่ยุ่งลายจะบินผ่านลงไปวางไข่ได้

“ปิดฝาแก๊งค์น้ำอยู่เสมอ”

ท่อระบายน้ำ

วิธีการ : ควรหมั่นลอกท่อระบายน้ำอยู่เสมอ ไม่ให้มีขยะมาอุดตันทำให้น้ำในท่อระบายไม่ได้จนเกิดน้ำขัง เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงได้ ซึ่งส่วนมากยุงที่พบตามท่อระบายน้ำมักเป็นยุงรำคาญมากกว่ายุงลาย

“ไม่ทิ้งขยะลงท่อระบายน้ำ หมั่นลอกท่อเพื่อไม่ให้น้ำขัง จนกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง”

จานใส่สบู่

จานใส่สบู่ หากมีน้ำขังและถูกวางทิ้งไว้ อาจเป็นที่เพาะพันธุ์ของยุงลายได้เช่นกัน แม้จะมีขนาดเล็กและมีน้ำตื้นๆ ก็ตาม ควรเทน้ำทิ้งและทำความสะอาดจานที่ใส่สบู่เป็นประจำสัปดาห์ละครั้ง

“ใช้สบู่เสร็จ เทน้ำออกจากจานใส่สบู่เป็นประจำ”

ตู้เย็น (ถาดรองน้ำหลังตู้เย็น)

ถาดรองน้ำหลังตู้เย็น

ตู้เย็นรุ่นส่วนใหญ่จะมีถาดรองน้ำทิ้งที่ตู้เย็นทางด้านหลัง เพื่อละลายน้ำแข็งในระบบอัตโนมัติ และปล่อยออกมา ทำให้มีน้ำขัง ที่หลายคนคาดไม่ถึงว่าจะมีลูกน้ำยุงลายอยู่ แต่เป็นภาชนะที่พบลูกน้ำยุงลายได้บ่อยเนื่องจากมีน้ำสะอาดขังตลอดเวลาและอยู่ในที่มืดซึ่งยุงลายชอบวางไข่

วิธีการ : ควบคุมแลทำความสะอาด และถอดถาดรองน้ำทิ้งมาขัดล้าง เทน้ำทิ้ง (บางครั้งน้ำอาจจะระเหยไปเอง แต่อาจจะมีไข่ยุงลายอยู่ เมื่อมีน้ำไขก็สามารถฟักออกมาเป็นลูกน้ำได้เช่นกัน)

“เทน้ำจากถาดรองน้ำทิ้งตู้เย็นและทำความสะอาดทุกสัปดาห์ เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย”

ถังขยะ

วิธีการ : ควรใช้ถังขยะที่มีฝาปิด เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นที่เพาะพันธุ์ของลูกน้ำยุง ในกรณีที่ถังขยะไม่มีฝาปิด ควรหมั่นตรวจเช็คว่ามีน้ำขังหรือไม่ ล้างทำความสะอาดเป็นประจำทุกสัปดาห์ ถ้าไม่ใช้งานให้คว่ำถังขยะไว้เพื่อไม่ให้มีน้ำขังจนกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

“เทน้ำขังปิดฝាถังขยะอยู่เสมอ ป้องกันไม่ให้เป็นที่เพาะพันธุ์ยุงลาย”

เศษขยะใบไม้

เศษใบไม้แห้ง เมื่อมีน้ำซังเพียงเล็กน้อย ก็สามารถเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายได้

วิธีการกำจัด : เก็บเศษใบไม้แห้งมากองรวมกันแล้วนำไปเผาไฟเพื่อทำลายหรือนำเศษใบไม้แห้งมาทำปุ๋ยหมัก

“เศษใบไม้แห้ง นำไปเผาทิ้งหรือทำลาย ป้องกันโรคภัยไข้เจ็บได้ออก”

เศษขยะโฟมหรือกล่องโฟม

คนนิยมใช้กล่องโฟมใส่อาหาร เพราะสะดวกสบายที่ใช้แล้วสามารถทิ้งได้เลย แต่กล่องโฟมเหล่านี้ นอกจากเป็นปัญหาในการทำลายแล้ว ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายด้วยเช่นกัน เพราะขยะเหล่านี้ ระหว่างรอการทำลายก็จะวางกล่องทิ้งไว้ในที่แจ้ง เมื่อมีฝนตกหรือน้ำขังยุงลายสามารถมาวางไข่ ทำให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายได้

วิธีการ : นำกล่องโฟมไปทำลาย คัดแยกขยะโฟม เพราะโฟมสามารถนำไปรีไซเคิลได้ หรือการนำไป ตัดแปลงเป็นอุปกรณ์ในการใช้งานในชีวิตประจำวัน เช่น กล่องโฟมขนาดใหญ่ สามารถนำไปปลูกผัก หรืออาจจะนำไปเก็บของใช้ที่เราไม่ได้ใช้แล้ว เป็นต้น

“น้ำขังเศษขยะโฟมที่ไม่ได้ใช้ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้
ควรเก็บทำลายอย่าทิ้งไว้กลางแจ้ง”

ขวดใส่น้ำ

ขวดใส่น้ำหรือขวดน้ำดื่มที่เห็นได้ตามท้องตลาดทั่วไป เป็นขยะที่มีปริมาณมากในแต่ละวัน และยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย เมื่อมีน้ำขังอยู่ภายในขวดน้ำและไม่มีฝาปิดยุงสามารถเข้าไปวางไข่ได้

การตัดแปลงขวดน้ำเป็นของตกแต่งบ้าน

วิธีการ : ควรเทน้ำออกก่อนนำขวดไปทิ้ง ปิดฝาให้มิดชิด หรือนำขวดไปตัดแปลงเพื่อใช้ประโยชน์ เช่น กระจกต่างไม้ประดับบ้าน เป็นต้น

“เทน้ำในขวดใส่น้ำก่อนทิ้ง ปิดฝาให้มิดชิด ป้องกันยุงลายมาวางไข่”

จานรองกระถางต้นไม้

วิธีการ : การจัดการจานรองกระถางต้นไม้เพื่อป้องกันและกำจัดยุงลาย เช่น ใส่ทรายกำจัดลูกน้ำยุงลาย หรือใส่ทรายธรรมชาติในจานรองกระถางต้นไม้ให้ลึกลงจนเกือบเต็มความลึกของจานรองกระถางต้นไม้ เป็นต้น

“ลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย โดยการใส่ทรายลงในจานรองกระถางต้นไม้”

จานรองขาตู้กับข้าว

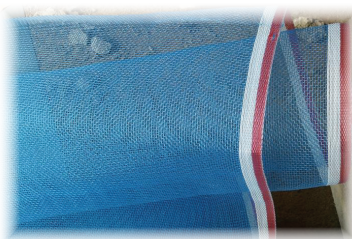

วิธีการ : การป้องกันและกำจัดลูกน้ำยุงลายในจานรองขาตู้กับข้าวทำได้หลายวิธี เช่น ใส่เกลือแกง น้ำส้มสายชู ผงซักฟอก และทรายกำจัดลูกน้ำยุงลาย ใส่ลงไปในจานรองตู้กับข้าวเพื่อกำจัดลูกน้ำหรือป้องกันไม่ให้ยุงลายมาวางไข่

“ใส่เกลือแกงหรือน้ำส้มสายชูที่หาได้ง่ายในครัวเรือน ลงในจานรองตู้กับข้าว เพื่อป้องกันยุงลายมาวางไข่”

การใช้ตาข่ายป้องกันยุงกัด

การใช้ตาข่าย เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ดีในการป้องกันยุงกัด ตาข่ายที่ใช้อาจเป็นไนล่อนหรือลวด ติดตามประตู หน้าต่าง ซึ่งจะต้องมีการออกแบบอย่างดี ขนาดของมุ้งลวดที่เหมาะสม เพื่อมิให้ยุงลอดเข้าได้ ตัวอย่างตาข่าย รูปแบบต่างๆ

“ใช้ตาข่าย มุ้งลวด ป้องกันยุงลาย ห่างไกลจากไข้เลือดออก”

การสวมใส่เสื้อผ้าแขนยาว

เมื่ออยู่นอกบ้าน ควรสวมใส่เสื้อผ้าแขนยาว กางเกงขายาว เพื่อปกปิดร่างกายไม่ให้เกิดการสัมผัสโดยตรง และสีสว่างหรือสีอ่อนๆ เช่น สีขาว สีฟ้า สีเหลืองอ่อน เป็นต้น เพื่อป้องกันการถูกยุงกัด แต่ไม่ควรใส่เสื้อผ้าแขนสั้นขาสั้น สีดำหรือสีเข้ม เนื่องจากโอกาสที่ผิวหนังนอกเสื้อ กางเกง จะมีโอกาสสัมผัสกับยุงได้ และสีมีผลที่จะดึงดูดยุงให้บินมาใกล้ด้วย

ตัวอย่างเสื้อ กางเกง ที่ควรใส่เมื่อออกมานอกบ้าน

“ควรสวมใส่เสื้อผ้าแขนยาวขายาว โทนสีอ่อน เมื่อออกนอกบ้าน เพื่อลดโอกาสการถูกยุงกัด”

กระดาษชำระปิดปากแจกัน

ใช้กระดาษชำระหรือเศษผ้า อุดช่องว่างระหว่างก้านดอกไม้ ต้นไม้ที่ปากแจกัน ป้องกันยุงลงไปไข่และ กำจัดยุงที่เกิดมาใหม่ไม่ให้ออกมาได้ ทั้งง่าย สะดวก ประหยัด หาวัสดุได้ง่ายมีทุกบ้าน เพียงแต่ทำเป็นประจำเป็นทุกครั้งที่เติมน้ำหรือเปลี่ยนน้ำในแจกัน

“ทิชชูอุดปากแจกัน ทุกครั้งหลังเติมน้ำ ป้องกันยุงลายลงไปวางไข่”

คว่ำภาชนะที่ไม่ใช่

คว่ำภาชนะที่ไม่ใช่ ไม้ให้มีส่วนที่สามารถกักเก็บน้ำได้ เพื่อป้องกันน้ำขัง จนกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

“คว่ำ ถ้วย ชาม กะละมัง ไม้ให้น้ำขัง ป้องกันยุงลายลงไปวางไข่”

กับดักลูกน้ำยุง

ใช้ชั้นพลาสติก หรือขวดน้ำ ตัดแปลงเป็นกับดักนำไปลอยดักลูกน้ำและตัวโม่งซึ่งจะว่ายเข้ากับดักเองตามธรรมชาติ แล้วย่น้ำลูกน้ำ ตัวโม่ง ไปทำลายทุกวัน ใช้ได้ดีในถึงอาบน้ำ อ่างน้ำห้องน้ำ

กับดักลูกน้ำยุง

ที่มา :กลุ่มกีฏวิทยาฯสำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง

กับดักลูกน้ำยุง

ที่มา <http://www.manager.co.th/Science/ViewNews.aspx?>

“กับดักลูกน้ำยุง ดักทุกวัน ทั้งทุกวัน”

เก็บบ้านให้ปลอดโปร่ง

การเก็บบ้านให้ปลอดโปร่งไม่ให้ง่ายเกะพิก เก็บขยะ เศษภาชนะไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย และเก็บแหล่งน้ำปิดให้มิดชิด หรือเปลี่ยนถ่ายน้ำทุกสัปดาห์เป็นการป้องกันที่ดีอีกทางหนึ่งที่จะช่วยไม่ให้ยุงลายวางไข่ได้

ส่วนในที่ทำงานควรดำเนินการ 5 ส. 3 เก็บ โดย “5 ส.” คือ 1) สะสาง เก็บข้าวของให้ปลอดโปร่ง 2) สะดวก จัดวางหรือจัดเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบ 3) สะอาด การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานให้เรียบร้อย 4) สร้างมาตรฐาน คือ รักษามาตรฐาน 3 ส. แรกให้ดี และ 5) สร้างวินัย ปฏิบัติตามมาตรฐานกฎระเบียบต่างๆ ที่ตั้งไว้อย่างสม่ำเสมอ

“เก็บให้เกลี้ยง ไม่เลี้ยงยุงลาย”

การปิดปากภาชนะ

- วิธีใช้** : ปิดปากภาชนะเก็บน้ำด้วยผ้าตาข่ายไนลอน ผาอะลูมิเนียมหรือวัสดุอื่นใดที่สามารถปิดปากภาชนะ เก็บน้ำนั้นได้อย่างมิดชิดจนยุงลายไม่สามารถเล็ดลอดเข้าไปวางไข่ได้
- ข้อดี** : ง่าย สะดวก ประหยัด มีประจำบ้าน
- ข้อจำกัด** : ต้องหมั่นดูแลให้ปิดป้องกันอยู่เสมอ
- ภาชนะที่เหมาะสม** : โอ่ง
- ความถี่ในการปฏิบัติ** : จนกว่าจะเปิดใหม่
- ความยุ่งยาก** : ไม่ยุ่งยาก
- ความยั่งยืน** : มีความยั่งยืนสูง

“ปิดปากภาชนะเก็บกักน้ำ ทำได้ง่าย ป้องกันยุงลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

ขอบฝาที่ปิดถังน้ำ

ภาชนะกักเก็บน้ำใช้ที่มีฝาปิด จะมีขอบที่อาจมีน้ำขัง แม้ระดับน้ำเพียงเล็กน้อยก็สามารถเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้

วิธีการ : หมั่นตรวจดูขอบฝาที่ปิดถังน้ำ ถ้าพบมีน้ำขังให้เทน้ำทิ้งและทำความสะอาดขอบฝาที่ปิดถังน้ำเป็นประจำสัปดาห์ละครั้ง

“ขอบฝาลังที่มีน้ำขังเพียงเล็กน้อย ก็เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงได้ ต้องคอยเทน้ำทิ้งเป็นประจำ”

ถังน้ำหัวได้

ถังน้ำแบบหัวได้ นิยมใช้ในการเก็บน้ำใช้ในห้องน้ำ หรือใส่น้ำไว้ใช้ภายในบ้าน หากไม่มีฝาปิดมิดชิดอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้

วิธีการ : ควรทำความสะอาดเป็นประจำ หรือใช้ฝาพลาสติกปิดเมื่อใช้งานเสร็จ เพื่อป้องกันยุงลายไปวางไข่ภายในภาชนะ

“ปิดฝาลังพลาสติก หรือหมั่นทำความสะอาดเปลี่ยนน้ำทุกสัปดาห์ เพื่อป้องกันยุงลายลงไปวางไข่”

ทำความสะอาดบ่อซีเมนต์

บ่อซีเมนต์มีใช้กันยังแพร่หลายทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทั้งใช้ในการเกษตร เช่น การเลี้ยงปลากบ เป็นต้น หรือการกักเก็บน้ำไว้ใช้ แต่การใช้บ่อซีเมนต์ในการกักเก็บน้ำไว้ใช้อาจจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายได้ จึงควรมีการทำความสะอาดเป็นประจำ

วิธีการ : ควรทำความสะอาดบ่อซีเมนต์เป็นประจำ โดยการล้าง ขัดรอบๆบ่อซีเมนต์ด้านในเพื่อ กำจัดไข่ของ ลูกน้ำยุงลาย

“ขัดล้างบ่อซีเมนต์เป็นประจำ เพื่อกำจัดไข่ของยุงลาย หรือใส่ทรายกำจัดลูกน้ำ เพื่อป้องกันยุงลาย”

ยางรถยนต์เก่า

ยางรถยนต์เก่าถือเป็นขยะชิ้นใหญ่ ที่มีความยุ่งยากในการกำจัด ปกติเวลาเราเปลี่ยนยางรถยนต์ มักจะไม่นำยางเก่ากลับไปด้วย เมื่อฝนตกมาจึงทำให้มีน้ำขัง และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้อย่างดี เนื่องจากไม่มีคนดูแล

วิธีการ : เก็บทิ้ง, นำไปเผาทิ้ง หรือตัดแปลงใช้ประโยชน์ เช่น ยางรถยนต์นำมาทำเป็นของเล่นเด็ก ปลุกต้นไม้หรือนำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งบ้าน เป็นต้น

“ยางรถยนต์ทิ้งไว้ไม่ได้ใช้งาน เป็นแหล่งที่ยุงลายชอบวางไข่ ต้องเก็บดูแลไม่ให้มีน้ำขัง”

รางน้ำฝน

วิธีการ : หมั่นสำรวจและทำความสะอาดรางน้ำฝนเป็นประจำเดือนละครั้ง เพื่อไม่ให้มีเศษใบไม้หรือเศษขยะตกค้างอยู่ในรางน้ำฝนป้องกันไม่ให้แหล่งเพาะพันธุ์ยุง

“สำรวจและทำความสะอาดรางน้ำฝน ไม่ให้มีน้ำขัง ป้องกันแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย”

ชุ่มน้ำตกจำลอง

วิธีการ : เลี้ยงปลากินลูกน้ำยุง บริเวณชุ่มน้ำตกจำลอง เช่น ปลาหางนกยูง เป็นต้น
“น้ำตกจำลองในสวน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ควรปล่อยปลากินลูกน้ำ
เพื่อช่วยลดปริมาณยุง”

กะลามะพร้าว

กะลามะพร้าว

กะลามะพร้าวแปรรูป

วิธีการ : การจัดการกะลามะพร้าวเพื่อไม่ให้แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย คือ เก็บทิ้งทำลาย หรือแปรรูป
เป็นวัสดุเครื่องใช้ต่างๆ หรือของเล่น ฯลฯ

“กะลามะพร้าวที่มีน้ำขัง เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้ ควรเก็บในที่ร่ม
นำไปทำลายหรือแปรรูป”

กาบไม้ที่น้ำขังได้

สับปะรดสี

วิธีการ : การจัดการแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ที่อาจพบได้ในพวกพืชที่มีกาบใบที่เลี้ยงไว้เป็นไม้ประดับอยู่รอบบริเวณบ้าน เช่น ต้นสับปะรดสี ทำโดยใส่ทรายที่มีฟอส (ทรายกำจัดลูกน้ำยุง) บริเวณกาบใบ หรือใส่สารชักล้างบริเวณกาบใบ เป็นต้น

“ต้นไม้ใบกาบ เช่น สับปะรดสี เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงได้ แม้มีน้ำขังเพียงเล็กน้อย ควรใส่ทรายกำจัดลูกน้ำเพื่อป้องกันยุงลาย”

ตอไม้ที่มีน้ำขังได้

ตอไม้ที่มีน้ำขังได้

ตอไม้ที่มีน้ำขังได้

วิธีการ : เก็บเผาทิ้งทำลาย หรือแปรสภาพเป็นของใช้ที่มีประโยชน์ เช่น นำไปทำเป็นเฟอร์นิเจอร์หรือกระถางต้นไม้แบบใช้ดินปลูก ฯลฯ

“ตอไม้ที่มีน้ำขัง เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงได้ แม้มีน้ำขังเพียงเล็กน้อย ควรนำไปทำลาย แปรรูป หรือใส่ทรายกำจัดลูกน้ำเพื่อป้องกันยุงลาย”

การใช้กาลักน้ำและระบบน้ำวน

- วิธีใช้** : ใช้กาลักน้ำและระบบน้ำวน ดูดถ่ายลูกน้ำและตัวมุ้งออกจากภาชนะได้หมด ภายใน 5-10 นาที
- ข้อดี** : ง่าย สะดวก ประหยัด สามารถดูดกำจัดลูกน้ำได้เกือบหมดเพียงครั้งเดียวภายใน 5-10 นาที ต่อภาชนะ
- ข้อจำกัด** : ภาชนะที่มีตะกอนสกปรกมาก จะทำให้สายลักน้ำอุดตันได้
- ภาชนะที่เหมาะสม** : ถังน้ำโอ่ง ที่มีรูปทรงกลม
- ความถี่ในการปฏิบัติ** : สัปดาห์ละ 2 ครั้ง
- ความยั่งยืน** : ต้องทำบ่อยๆ

“กาลักน้ำ ทำได้ง่าย ดูดถ่ายลูกน้ำยุ่งหลาย ช่วยลดปริมาณยุง”

เปลี่ยนน้ำแจกันดอกไม้

วิธีใช้

: หมั่นเปลี่ยนน้ำทุก 7 วัน วิธีนี้เหมาะสำหรับภาชนะเล็กๆที่เก็บน้ำไม่มาก เช่น แจกันดอกไม้สด ทั้งที่เป็นแจกันที่หิ้งบูชาพระ แจกันที่ศาลพระภูมิ หรือแจกันประดับตามโต๊ะ รวมทั้งภาชนะและขวดประเภทต่างๆที่ใช้เลี้ยงต้นพลูด่าง พลูดอ ออมทอง ไม้กวอนอิม ฯลฯ.

ข้อดี

: ง่าย สะดวก กำจัดลูกน้ำยุงได้หมด

ข้อจำกัด

: ไม่มี

ภาชนะที่เหมาะสม

: แจกันดอกไม้

ความถี่ในการปฏิบัติ

: เปลี่ยนน้ำทุก 7 วัน

ความยุ่งยาก

: ไม่ยุ่งยาก

ความยั่งยืน

: มีความยั่งยืน

“ทำความสะอาด เปลี่ยนน้ำแจกันทุกสัปดาห์ ป้องกันไม่ให้แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย”

การเติมน้ำเดือดใส่ในถ้วยหล่อน้ำชาตุ๋กบข้าว

ต้มน้ำเดือด

เติมน้ำเดือดจัดเทใส่ในถ้วยหล่อน้ำชาตุ๋กบข้าว
ที่มา : กลุ่มกัญญาวิทยาฯ สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง

- วิธีใช้** : เติมน้ำเดือดจัดเทใส่ในถ้วยหล่อน้ำชาตุ๋กบข้าว ทุก 7 วัน วิธีนี้ใช้ได้กับถ้วยหล่อน้ำชาตุ๋กบข้าวกันมด ซึ่ง ถ้าหากในช่วง 7 วันที่ผ่านมา มีลูกน้ำเกิดขึ้น ลูกน้ำก็จะถูกน้ำเดือดลวกตายไป
- ข้อดี** : ง่าย สะดวก ประหยัด มีประจำบ้าน
- ข้อจำกัด** : สิ้นเปลืองเชื้อเพลิง
- ภาชนะที่เหมาะสม** : ชาตุ๋กบข้าว
- ความถี่ในการปฏิบัติ** : ทุกสัปดาห์
- ความยุ่งยาก** : ไม่ยุ่งยาก
- ความยั่งยืน** : ต้องทำบ่อย

“น้ำเดือด ทำเองได้ง่ายในครัวเรือน ใส่จานรองชาตุ๋กบข้าว จานรองกระถาง ช่วยกำจัดลูกน้ำยุงลาย”

เก็บทิ้งหรือใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

วิธีใช้

: เก็บทิ้งหรือตัดแปลงใช้ประโยชน์ เศษภาชนะวัสดุต่างๆ ที่ไม่ใช่ประโยชน์ และทิ้งกระจายอยู่ทั่วไป รอบๆ บ้าน เช่น ขวด ไหแตก กะลา กระจ่าง ยางรถยนต์ ฯลฯ ควร เก็บทิ้ง ถมดิน ทราาย ไม่นำน้ำ ชั่ง ใส่ผงซักฟอก ลงในวัสดุขังน้ำที่เคลื่อนย้ายยาก หรือตัดแปลงใช้ประโยชน์ เช่นยางรถยนต์นำมา ตัดแปลงเป็นเครื่องใช้ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

ข้อดี

: ง่าย ประหยัด สะอาด เรียบร้อย ถาวร กำจัดลูกน้ำได้หมด

ข้อจำกัด

: ใช้เวลา

ความถี่ในการปฏิบัติ : ทุกสัปดาห์

ความยุ่งยาก : ไม่ยุ่งยาก

ความยั่งยืน : มีความยั่งยืน

“เก็บให้เกลี้ยง ไม่เลี้ยงยุ่งลาย”

การดูแลภาชนะเก็บน้ำ

ภาชนะกักเก็บน้ำ ล้วนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายที่ดี ถ้าไม่รู้จักการจัดการและดูแลความสะอาดภาชนะเก็บน้ำขนาดใหญ่ ใช้ฝาปิดภาชนะเก็บน้ำเพื่อป้องกันยุงลายไม่ให้เข้าไปวางไข่ ส่วนภาชนะเก็บน้ำขนาดเล็ก ใช้ฝาปิดเมื่อใช้งานเสร็จเรียบร้อยแล้ว หรือใช้ผ้าตาข่ายในลอนคลุมปากภาชนะไว้ และคอยตรวจสอบอย่าให้ฝาปิดหรือตาข่ายมีรอยขาดรั่ว

การปิดฝาภาชนะน้ำใช้

“เก็บน้ำใช้อย่างปลอดภัย อย่าปล่อยให้ยุงลายวางไข่”

ศาลพระภูมิ

บริเวณศาลพระภูมิ จะมีภาชนะ แจกัน แก้วน้ำ ที่ตั้งถวายไว้ ก็เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายได้เหมือนกัน เพราะฉะนั้น “ควรทำความสะอาดและเปลี่ยนถ่ายน้ำจากแจกันและแก้วน้ำทุก 7 วัน”

“ป้องกันการเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย คุณเองก็ทำได้ เพียงเปลี่ยนน้ำ ทุก 7 วัน”

การจัดการแก้วน้ำ แจกัน ในศาลพระภูมิ

มือพิชิตยุง

เมื่อพบยุงบินบริเวณห้อง เช่น ในห้องน้ำ ให้ใช้สบู่หรือยาสระผมมายีที่มือให้เกิดฟองแล้วใช้ไล่จับยุงขณะบินได้อย่างง่ายดาย เพราะแรงตึงผิวจากสารซักล้างจะยึดตัวยุงกับผิวหน้ามือและยุงจะตายทันที

“ปราบยุงลายให้สิ้นซาก ไม่ยุ่งยากด้วยมือเรา”

แจกันໄຫ້ພຣະ

แจกันໄຫ້ພຣະ.หรือแจกันที่เรำจัดดอกไม้ “ควรทำควำสะอาดและเปลี่ยนถ้ำน้ำจากแจกันและถ้ำน้ำทุก 7 วัน” เพื่อไม่ให้เป้นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย วิธีนี้เหมาะสำหรับภาชนะเล็ก ๆ ที่เก็บน้ำไม่มำก รวมทั้งภาชนะและขวดบรรจุน้ำประเภทต่ง ๆ ที่ใช้เลี้ยงต้นพลูด่าง พลูดุ ออมทอง ใฝ่กวอนอิม ฯลฯ

“แค่เปลี่ยนน้ำ ทุก 7 วัน ป้องกันการเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย”

แจกันพุ่มต่าง

วิธีการ : การจัดการแจกันพุ่มต่างทำได้หลายวิธีในการป้องกันและควบคุมกำจัดลูกน้ำยุง เช่น เปลี่ยนน้ำทุก 7 วัน ใส่ทรายเคมีฟอสกำจัดลูกน้ำหรือ เปลี่ยนมาใช้ดิน หรือดินวิทยาศาสตร์ แทนการใช้น้ำในการปลูกพุ่มต่างในแจกัน หรือใช้กระดาษทิชชูหรือเศษผ้า อุดช่องว่าง ระหว่างก้านไม้ที่ปักแจกัน

“แค่เปลี่ยนน้ำ ทุก 7 วัน ป้องกันการเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย”

การกำจัดและป้องกันยุงลาย ด้วยวิธีทางชีวภาพ ใช้วิธี “ธรรมชาติ จัดการธรรมชาติ”

หม้อข้าวหม้อแกงลิง

หม้อข้าวหม้อแกงลิงชนิดนี้มีชื่ออื่นว่า ซ่อหม้อแกง หม้อแกงค่าง แต่ทางการค้ามักเรียกสั้นๆว่า “แอม” ซึ่งมาจากชื่อ ชนิดว่า “แอมพลูลาเรีย” พบทางภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี นราธิวาส

พันธุ์ไทยสีเขียวประดับน้ำตาล

พันธุ์ต่างประเทศสีแดงปากแดง

ที่มา : พืชกินแมลง Carnivorous Plant, กรมป่าไม้

- ข้อดี** : นอกจากเป็นไม้ประดับสวยงามแล้ว ยังสามารถดักแมลงที่บินมาบริเวณรอบๆ ได้ดีอีก
- ข้อจำกัด** : ควรรดวันละครั้ง และอยู่ในบริเวณแสงแดดส่องถึง (ถ้ารดน้ำมากเกินไปอาจทำให้รากเน่าได้)
- ภาชนะที่เหมาะสม** : เลี้ยงในกระถางเป็นไม้ประดับบริเวณบ้าน

“ปลูกพืชกินยุงเป็นไม้ประดับช่วยลดจำนวนยุง ร่วมกับการหมั่นดูแลภาชนะไม่ให้มีน้ำขัง เพื่อลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย”

เอนกนายพราน

มีชื่ออื่นๆ กระจับปี่น้ำนายพราน ลิงค้่นายพราน หม้อข้าวหม้อแกงลิง หม้อข้าวลิง และ เหน่งนายพราน ในตลาดไม้ประดับ มักเรียกชื่อชนิดว่า “มิราบิลิส” ในเมืองไทยพบทั้งภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ เลี้ยงง่าย โต ขยายพันธุ์ได้เป็นจำนวนมาก

พันธุ์ปากสีแดง

พันธุ์สีแดง

ที่มา : พืชกินแมลง Carnivorous Plant, กรมป่าไม้

- ข้อดี** : นอกจากเป็นไม้ประดับสวยงามแล้ว ยังสามารถดักแมลงที่บินมาบริเวณรอบๆ ได้ดีอีก
- ข้อจำกัด** : ควรรดวันละครั้ง และอยู่ในบริเวณแสงแดดส่องถึง (ถ้ารดน้ำมากเกินไปอาจทำให้รากเน่าได้)
- ภาชนะที่เหมาะสม** : เลี้ยงในกระถางเป็นไม้ประดับบริเวณบ้าน

“ปลูกพืชกินยุงเป็นไม้ประดับช่วยลดจำนวนยุง ร่วมกับการหมั่นดูแลภาชนะไม่ให้มีน้ำขัง เพื่อลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย”

กาบหอยแครง

กาบหอยแครง เป็นพืชกินสัตว์ที่ดักจับและย่อยกินเหยื่อพวกแมลงและแมงที่จับได้ มีกับดักคล้ายกล้วยบานพับแบ่งออกเป็น 2 กลีบ อยู่ที่ปลายใบของแต่ละใบ และมีขนกระตุ้นบางๆบนพื้นผิวด้านในกับดัก เมื่อแมลงมาสัมผัสขนกระตุ้นสองครั้ง กับดักจะจับเข้าหากัน

- ข้อดี** : นอกจากเป็นไม้ประดับสวยงามแล้ว ยังสามารถดักแมลงที่บินมาบริเวณรอบๆ ได้ดีอีก
- ข้อจำกัด** : ควรรดวันละครั้ง และอยู่ในบริเวณแสงแดดส่องถึง (ถ้ารดน้ำมากเกินไปอาจทำให้รากเน่าได้)
- ลักษณะที่เหมาะสม** : เลี้ยงในกระถางเป็นไม้ประดับบริเวณบ้าน

“ปลูกพืชกินยุงเป็นไม้ประดับช่วยลดจำนวนยุง ร่วมกับการหมั่นดูแลลักษณะไม่ให้มีน้ำขัง เพื่อลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย”

การปล่อยปลากินลูกน้ำ

อ่างบัว กระจกตันไม้ น้ำ ภาชนะชั่งน้ำต่างๆ สามารถเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ซึ่งนำโรคไข้เลือดออก ไข้ติดเชื้อไวรัสซิกา และไข้ปวดข้อยุงลายได้

การปล่อยปลากินลูกน้ำ เป็นวิธีควบคุมยุงลาย ที่ประชาชนสามารถทำได้เองง่ายๆ โดยป้องกันไม่ให้ลูกน้ำได้มีโอกาสเติบโตขึ้นมาเป็นยุงตัวเต็มวัยที่จะบินไปมากำจัดได้ยาก และจะมากัดคนทำให้ป่วยได้

ตัวอย่างปลากินลูกน้ำที่หาได้ง่ายในชุมชน เช่น ปลาหางนกยูง ปลากัด เพียงแค่ปล่อยในอ่างหรือภาชนะต่างๆ และหมั่นตรวจดูทุกสัปดาห์ว่าปลายังมีชีวิตอยู่หรือไม่

ข้อดี : ประสิทธิภาพในการควบคุมลูกน้ำได้ดี เนื่องจากปลาจะกินทั้งลูกน้ำและตัวโม่งของยุง ปลาดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง และเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ได้ง่าย

ข้อควรระวัง : ต้องตรวจสอบ สอบถามให้แน่ใจว่าปลาที่นำมาปล่อยเป็นปลากินลูกน้ำ ไม่ใช่ปลาที่กินพืชเท่านั้น และการปล่อยปลาอาจทำให้น้ำมีกลิ่นคาวปลาเล็กน้อย จึงเหมาะกับภาชนะเก็บน้ำที่ไม่ใช้น้ำกินน้ำใช้

“ปล่อยปลากินลูกน้ำในภาชนะที่มีน้ำขัง กระจ่างต้นไม้ น้ำ และอ่างบัว จะช่วยควบคุมยุงลาย”

ลูกน้ำยุงยักซ์

ลูกน้ำยุงยักซ์ เป็นศัตรูตามธรรมชาติที่กินลูกน้ำยุงลายได้ดี ทั้งลูกน้ำและตัวมดง มักอาศัยอยู่ตามท้องร่อง ในสวน บริเวณที่มีต้นไม้ร่มรื่น อาจพบลูกน้ำยุงยักซ์ได้ตามโอ่งน้ำที่อยู่นอกบ้าน ในโพรงไม้ ตอไม้ ตอไผ่ กาบต้นเตย กะลามะพร้าว เป็นต้น ลูกน้ำยุงยักซ์จะลอยตัวนิ่งๆรอเหยื่อ และจะกินเหยื่อทุกชนิด (แม้แต่ลูกน้ำยุงยักซ์ด้วยกัน) ที่ว่ายน้ำเข้ามาใกล้ ยุงยักซ์ทั้งตัวผู้และตัวเมียไม่กัดคนและสัตว์ จะกินแต่น้ำหวานจากดอกไม้ผลไม้เท่านั้น

วิธีใช้ลูกน้ำยุงยักซ์กินลูกน้ำยุงลาย: ยุงยักซ์จะมาวางไข่เองในแหล่งน้ำขัง เป็นศัตรูธรรมชาติของลูกน้ำยุงลาย

“ลูกน้ำยุงยักซ์ กินลูกน้ำยุงลายได้ดี ทั้งยุงลายที่เป็นระยะลูกน้ำและตัวมดง”

ตัวอ่อนแมลงปอ

ตัวอ่อนแมลงปอ อาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำจืดทั่วไป ลักษณะแตกต่างจากแมลงปอตัวเต็มวัย แมลงปอตัวเมียวางไข่ในน้ำ หรือตามพืชน้ำ ตัวอ่อนแมลงปอกินตัวอ่อนของแมลงที่อาศัยในน้ำ รวมถึงลูกน้ำยุงชนิดต่างๆ ด้วย

ตัวอ่อนแมลงปอบ้าน

ตัวอ่อนแมลงปอเข็ม

ตัวอ่อนแมลงปอขณะกินลูกน้ำ

วิธีใช้ : นำตัวอ่อนแมลงปอมาปล่อยในภาชนะชั่งน้ำ หรืออ่างน้ำ

“ตัวอ่อนแมลงปอ เป็นศัตรูธรรมชาติของลูกน้ำยุงลาย”

มวนแมงป่องน้ำ

มวนแมงป่องน้ำเป็นมวนตัวห้ำที่อาศัยอยู่ในน้ำ มีรูปร่างคล้ายแมงป่อง มีขาคู่หน้าเป็นแบบขาจับหรือขาหนีบใช้สำหรับจับเหยื่อ ขาคู่หลังเป็นแบบขาเดิน มีลำตัวผอมยาวสีดำ และสีน้ำตาล มีปีกที่เจริญดี ส่วนท้องมีแพนหางยาว 2 อัน ซึ่งสามารถประกบกันเป็นท่อหายใจ ซึ่งแพนหางนี้จะยาวเท่ากับความยาวของลำตัวขนาดประมาณ 40 มิลลิเมตร พบได้ตามบริเวณรากต้นไม้และพืชที่ขึ้นริมน้ำ ชอบอาศัยตามแหล่งน้ำธรรมชาติ อยู่ตามหนองน้ำ สระ ลำคลองและเกาะผักตามพืชน้ำ

วิธีใช้ : นำมวนแมงป่องน้ำมาปล่อยในภาชนะชั่งน้ำ หรืออ่างน้ำ

“ตัวอ่อนมวนแมงป่องน้ำ เป็นศัตรูธรรมชาติของลูกน้ำยุงลาย”

มวนวน

มวนวน เป็นแมลงที่อาศัยอยู่ในน้ำทั้งตัวอ่อนตัวเต็มวัย ชอบหายใจท่อยาวน้ำ รูปร่างลักษณะคล้ายมวนกรรเชียง มักพบเกาะผักตามผิวน้ำ กินแมลงชนิดอื่นเป็นอาหาร ทั้งแมลงตัวที่ใหญ่กว่าและแมลงที่อาศัยในน้ำ พบได้ตามแหล่งน้ำธรรมชาติเช่นสระบึงลำห้วย ลำธารหรือแม้กระทั่งอ่างบัว

วิธีใช้ : นำมวนวน มาปล่อยในกระถางต้นไม้บัว อ่างบัว ภาชนะชั่งน้ำ หรืออ่างน้ำ ที่ไม่มีสัตว์น้ำหรือสัตว์เลื้อยชนิดอื่นอาศัยอยู่

“มวนวน เป็นศัตรูธรรมชาติของลูกน้ำยุงลาย ยุงก้นปล่อง ยุงรำคาญ”

มวนกรรเชียง

มวนกรรเชียง เป็นตัวห้ำที่กินลูกน้ำ และแมลงตัวเล็กๆ เป็นอาหาร จึงสามารถกินลูกน้ำ ยุงก้นปล่อง ลูกน้ำยุงรำคาญ ลูกน้ำยุงลาย และยุงตัวเต็มวัยได้ เป็นแมลงที่อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำและบนบก พบได้ตามแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่นสระบึง ลำห้วย ลำธารหรือแม้กระทั่งอ่างบัว

วิธีใช้ : นำมวนกรรเชียง มาปล่อยในกระถางต้นไม้ น้ำ อ่างบัว ภาชนะชั่งน้ำ หรืออ่างน้ำ ที่ไม่มีสัตว์ น้ำหรือสัตว์เลื้อยชนิดอื่นอาศัยอยู่

“ตัวอ่อนมวนกรรเชียง เป็นศัตรูธรรมชาติของลูกน้ำยุงลาย”

ไรน้ำจืด

ไรน้ำจืด (Copepod) เป็นสิ่งมีชีวิตกลุ่มเล็ก สามารถพบได้ในแหล่งน้ำไหล แหล่งน้ำขัง หรือ ภาชนะชั่งน้ำ ไรน้ำจืดจะกินสัตว์ในกลุ่มเดียวกันเองที่มีขนาดเล็กกว่าเป็นอาหาร รวมถึงลูกน้ำยุงชนิดต่างๆ และขยายพันธุ์ได้ง่ายเจริญเติบโตได้รวดเร็วในแหล่งน้ำ จึงสามารถใช้ควบคุมลูกน้ำยุงร่วมกับแบคทีเรีย กำจัดลูกน้ำได้

วิธีใช้ : นำไรน้ำจืด มาปล่อยในอ่างบัว กระถางต้นไม้ น้ำไหล น้ำนิ่ง น้ำขัง ภาชนะชั่งน้ำ ที่ไม่มีปลาหรือสัตว์น้ำอื่นๆ เนื่องจากอาจถูกกินเป็นอาหาร แต่ไม่สามารถใช้ร่วมกับทรายหิมโฟ สกำจัดลูกน้ำในการควบคุมลูกน้ำ เนื่องจากที่มีฟอสเฟตเป็นอันตรายต่อไรน้ำ

“ไรน้ำจืด เป็นศัตรูธรรมชาติของลูกน้ำยุงลาย”

แบคทีเรีย

แบคทีเรีย เป็นสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่ง มีขนาดเล็ก มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น มีอยู่ทั่วไปในสภาพแวดล้อม เช่น ในดินหรือปะปนอยู่กับเศษใบไม้ มูลฝอยต่างๆ ปะปนอยู่ในเมล็ดข้าวเปลือก ข้าวสาร ผุ่นผงตามโรงสีข้าว บนใบพืช แม้กระทั่งในบ่อน้ำอาศัยอยู่ในดิน

แบคทีเรียที่นิยมนำมาพัฒนาทำเป็นผลิตภัณฑ์กำจัดลูกน้ำยุงลาย คือแบคทีเรีย B.T.I (*Bacillus thuringiensis* var. *israelensis* serotype H-14) มีประสิทธิภาพดีในการกำจัดลูกน้ำยุงลายและลูกน้ำยุงก้นปล่อง แต่ได้ผลไม่มากนักสำหรับการกำจัดลูกน้ำยุงรำคาญ เมื่อลูกน้ำกินแบคทีเรียผ่านเข้าไปสู่กระเพาะอาหารของลูกน้ำยุง ผลึกสารพิษของแบคทีเรียก็จะแตกตัว ทำลายเยื่อกระเพาะอาหารของลูกน้ำ ทำให้ลูกน้ำยุงตายภายใน 24 ชั่วโมง

แบคทีเรียชนิดนี้มีการผลิตออกจำหน่ายตามท้องตลาดแตกต่างกันไปหลายสูตรให้เลือกใช้ตามความเหมาะสมกับชนิดของแหล่งน้ำและชนิดของลูกน้ำยุง ได้แก่

1. สูตรเคลือบเม็ดทราย เหมาะกับภาชนะกักเก็บน้ำเพื่อกำจัดลูกน้ำยุงลาย โดยเม็ดทรายจะจมลงสู่ก้นภาชนะ เนื่องจากลูกน้ำยุงลายหากินที่ก้นภาชนะ แต่ไม่เหมาะที่จะใช้ในแหล่งน้ำธรรมชาติ เนื่องจากเม็ดทรายจะจมลงไปกับโคลนตม ทำให้ประสิทธิภาพลดลง

2. สูตรของเหลว ใช้ได้กับภาชนะกักเก็บน้ำต่างๆ เพื่อกำจัดลูกน้ำยุงลาย อัตราที่แนะนำให้ใช้คือ 1 ซีซี ต่อน้ำ 200 ลิตร

3. สูตรเม็ด ใช้ได้กับภาชนะกักเก็บน้ำต่างๆ เพื่อกำจัดลูกน้ำยุงลาย อัตราที่แนะนำให้ใช้คือ 1 เม็ด ต่อน้ำ 1 ตุ่ม/โอ่งเล็ก (200 ลิตร) ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป BTI ชนิดเม็ดนี้ มีหลายความเข้มข้นขึ้นอยู่กับผู้ผลิตแต่ละราย

4. สูตรเคลือบขังข้าวโพด เหมาะสำหรับใช้กำจัดลูกน้ำยุงก้นปล่องในแหล่งน้ำธรรมชาติ แบคทีเรียสูตรนี้ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กำจัดลูกน้ำยุงลายที่ต้องไล่ลง ในภาชนะกักเก็บน้ำ เพราะเมื่อขังข้าวโพดเปียกยุ่ยจะทำให้น้ำเน่าเสียได้

“แบคทีเรีย ผลิตภัณฑ์กำจัดลูกน้ำยุงลาย”

อ่างบัว

อ่างบัวเป็นภาชนะที่นิยมนำมาประดับบ้าน ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุ้งลายเป็นอย่างดี เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการวางไข่ ดังนั้น ควรปล่อยปลาในอ่างบัว เพื่อป้องกันไม่ให้อ่างบัวเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุ้งลาย แต่ต้องหมั่นตรวจดูว่าปลาที่ปล่อยลงไปยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ด้วย

การปล่อยปลาหางนกยูงในอ่างบัว
“ปล่อยปลากินลูกน้ำ ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุ้งลาย”

การใช้สารเคมีและสารสกัดจากธรรมชาติ กำจัดและป้องกันยุง

ยากากันยุง

ยากากันยุงที่ใช้ควรมีฤทธิ์ขับไล่ยุงนานประมาณ 6 ชั่วโมง สารออกฤทธิ์ของยากากันยุงมีหลายชนิด เด็กอายุ 4 ปีขึ้นไป ใช้ยากากันยุงที่มีสารออกฤทธิ์ DEET ได้ ส่วนเด็กอายุ 2 - 4 ปี ควรใช้ยากากันยุงจากสารสกัดพืชสมุนไพร เช่น ตะไคร้หอม มะกรูด เป็นต้น หรือสารออกฤทธิ์ IR3535 จะปลอดภัยต่อเด็ก สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ขวบ ไม่แนะนำให้ใช้ยากากันยุง

- ก่อนออกมานอกบ้านหรืออยู่ในบริเวณที่เสี่ยงต่อยุงกัด ให้ทาสารป้องกันยุงลงบนผิวหนังที่โผล่พ้นเสื้อผ้า บางๆ ทั่วถึง
- ห้ามทาสารป้องกันยุง กับบริเวณที่เป็นเนื้อเยื่ออ่อน เช่น บริเวณใกล้รอบดวงตา ริมฝีปาก
- หลังทาสารป้องกันยุงเสร็จ ให้ล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง
- การทาสารป้องกันยุงในแต่ละครั้งจะมีระยะเวลาในการป้องกันยุงเข้ากัดยาวนานแตกต่างกัน ขึ้นกับชนิดของผลิตภัณฑ์
- ถ้าผู้ใช้เป็นคนมีเหงื่อออกมาก สามารถทาซ้ำได้ก่อนถึงระยะเวลาที่ผลิตภัณฑ์กำหนดไว้
- ปฏิบัติตามข้อแนะนำของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดอย่างเคร่งครัด

“ยากากันยุง หาซื้อได้ง่าย หมั่นทายากันยุง ป้องกันยุงลายกัด”

สเปรย์.....ฆ่ายุง

ผลิตภัณฑ์ไล่ยุง แบบสเปรย์ ชนิดกระป๋อง ใช้ฆ่ายุง โดยฉีดพ่นสเปรย์ให้ถูกตัวยุง ฉีดพ่นภายในบ้านและปิดอับทิ้งไว้ประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วค่อยเปิดระบายอากาศออก

ส่วนสเปรย์ที่พ่นไล่ยุงที่สกัดจากพืชสมุนไพรอาจออกฤทธิ์ไล่ยุงได้ประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง ส่วนการนำสารชักล้างมาใช้ทำเป็นน้ำยาฉีดพ่นก็สามารถทำได้เช่นกัน (ดูในหน้าวิธีการนำสารชักล้างมาทำยาฉีดยุง)

“สเปรย์ฆ่ายุง หาซื้อได้ง่าย กำจัดยุงได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องรอเจ้าหน้าที่สาธารณสุข”

ยาจุด...กันยุง

การใช้ยาจุดกันยุง เป็นสารระเหยออกฤทธิ์ขับไล่ยุง สารออกฤทธิ์บางชนิดสามารถทำให้เกิดอาการแพ้ได้ ในการเลือกซื้อควรตรวจสอบสารออกฤทธิ์อย่างละเอียดและควรเลือกสารที่มีอันตรายน้อย เช่นสารในกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์ หรือสารสมุนไพร เพราะค่อนข้างปลอดภัยต่อมนุษย์

วิธีการ : จุดไว้ภายในบริเวณบ้าน เพื่อป้องกันยุงลายได้ และต้องระวังไม่ควรสูดดมกลิ่นควันโดยตรง และระวังการติดตั้งให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันการเกิดไฟไหม้ได้

จุดยากันยุงหน้าฝน ในที่อับเสียงสารพิษ

“ยาจุดกันยุง ป้องกันยุงกัด ช่วยป้องกันโรคไข้เลือดออกใช้ชีกา และไข้ปวดข้อยุงลาย”

เครื่องไฟฟ้าไต่ยง

วิธีใช้ : เสียบปลั๊กเครื่องไฟฟ้าไต่ยงไว้ในห้องเมื่อคนไม่อยู่ และถอดปลั๊กเครื่องไฟฟ้าไต่ยงก่อนที่จะเข้าไปในห้องประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้เอง

“เครื่องไฟฟ้าไต่ยง ป้องกันยุงกัด ช่วยป้องกันโรคไข้เลือดออกใช้ซิก้า และไข้ปวดข้อยุงลาย”

การบูรไต่ยง

ยุงจะไม่ค่อยชอบกลิ่นสมุนไพรแรงๆ ถ้าได้กลิ่นสมุนไพรที่มีกลิ่นแรงยุงจะไม่เข้ามาใกล้ ดังนั้น การแขวนการบูรธงไว้ภายในบ้าน กลิ่นของการบูรจะช่วยให้ยุงบินห่างออกไป

วิธีใช้ : นำธงการบูรไปแขวนไว้ภายในบ้าน ยุงได้กลิ่นการบูรมันจะหนีไปให้ไกลจากกลิ่นการบูร

“แขวนธงการบูรช่วยไต่ยงบินห่างออกไป ร่วมกับการหมั่นดูแลภาชนะไม่ให้มีน้ำขัง เพื่อลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย”

ตะไคร้

ตะไคร้จัดเป็นพืชล้มลุกตระกูลหญ้า นิยมนำมาประกอบอาหาร และกลิ่นหอมของตะไคร้สามารถช่วยไล่ยุงและกำจัดยุงได้เป็นอย่างดีจึงมีการแปรรูปเพื่อใช้ในการป้องกันยุง

วิธีใช้และการป้องกันยุง

น้ำมันตะไคร้

- ในรูปแบบพาราฟินเหลว ที่มีความเข้มข้น ร้อยละ 20 และ 25 สามารถป้องกันยุงลายกัดได้ 100% ภายในเวลา 1 ชั่วโมงแรก และป้องกันยุงกัดลดลงเหลือร้อยละ 95 ภายใน 3 ชั่วโมงหลังจากมีการใช้
- ผลิตภัณฑ์น้ำมันตะไคร้ร้อยละ 15 ในรูปของครีมและซีดี้ง สามารถป้องกันยุงกัดได้ โดยรูปแบบสบู่อาบน้ำที่มีส่วนประกอบของน้ำมันตะไคร้หอมเพียงร้อยละ 0.1 น้ำมันตะไคร้ร้อยละ 0.5 และสามารถไล่ยุงได้นาน 8 ชั่วโมง

“กลิ่นของตะไคร้ สมุนไพรไล่ยุงที่ป้องกันยุงกัดได้”

ตะไคร้หอม

ตะไคร้หอม เป็น สมุนไพรที่ยุงได้กลิ่นมากที่สุด และสามารถป้องกันยุงกัดได้ ส่วนที่นำมาใช้คือ ต้นและใบ

ลักษณะของตะไคร้หอมขึ้นเป็นกอ ลักษณะคล้ายตะไคร้บ้านแต่ใบยาวกว่าและ ลำต้นมีสีแดง ดอกเป็นพวงช่อฝอย ดังรูปภาพที่ 1 และ 2

รูปที่ 1

รูปที่ 2

วิธีการทำให้เกิดกลิ่นของตะไคร้หอม ที่สามารถทำได้ คือ

1. นำตะไคร้หอม ที่เป็นส่วนของต้นและใบมาตำให้ละเอียด แล้วนำมาผสมกับน้ำ ในปริมาณเท่าๆ กัน แล้วคั้นเอาแต่น้ำและนำไปเคี่ยวเป็นน้ำมัน

2. นำต้นสด 4-5 ต้นมา ทูบแล้ววางไว้ใกล้ตัว

ปัจจุบัน มีผลิตภัณฑ์จากตะไคร้หอมที่ออกมาวางขายหลายรูปแบบ เช่น ครีม สเปรย์ โลชั่น พบว่า ถ้ามีส่วนผสมของน้ำมันตะไคร้หอม 17% สามารถป้องกันยุงลายได้นานประมาณ 3 ชั่วโมงหลังทา และในกรณีที่มีส่วนผสมของสารสกัดเอทานอลของตะไคร้หอมผสมกับน้ำมันมะกอกสามารถไล่ยุงลายได้นาน 2 ชั่วโมงหลังทา

ดังนั้น หากใช้ครีมที่มีส่วนผสมจากตะไคร้หอม ควรมีการทาซ้ำเพื่อให้มีผลในการป้องกันยุงอย่างต่อเนื่อง

“กลิ่นตะไคร้หอม สิ่งที่ยุงเกลียด ช่วยป้องกันยุงกัด”

สารสกัดสมุนไพรป้องกันยุง

มีสมุนไพรไทยมากมายที่นำมาไล่ยุงหรือป้องกันยุงกัดได้ เช่น ตะไคร้หอม มะกรูด ขมิ้นชัน ไพล สะระแหน่ กระจับปี่ โหระพา กาลพลู ยูคาลิปตัส เป็นต้น ตามรูปภาพข้างล่างนี้

ตะไคร้หอม

ตะไคร้

มะกรูด

สะระแหน่

โหระพา

กระเทียม

วิธีการ : ใช้สมุนไพรหาป้องกันยุง ใช้พืชสมุนไพรขี้แล้วทาผิวโดยตรงสามารถป้องกันยุงลายได้นานประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง แต่ถ้าใช้สมุนไพรสกัดเย็น คือ การแยกส่วนของน้ำมันออกมาจากส่วนต่างๆ ของพืช จะสามารถป้องกันยุงลายได้นานประมาณ 3-6 ชั่วโมง

“สารสกัดจากสมุนไพรหาได้ใกล้ตัว นำมาทาป้องกันยุงได้”

น้ำส้มควินไม้

น้ำส้มควินไม้สามารถใช้ป้องกันการวางไข่ของยุงในแหล่งน้ำและป้องกันยุงกัดในสัตว์เลี้ยงได้ โดยใช้น้ำส้มควินไม้ผสมกับน้ำในอัตราส่วน 2 ซ้อนโต๊ะต่อน้ำเปล่า 10 ลิตร ใส่ในกระบอกฉีดน้ำ นำไปฉีดพ่นตามตัวสัตว์เลี้ยงให้ทั่ว ระวังอย่าให้เข้าตาสัตว์เลี้ยง จะช่วยป้องกันและขับไล่ยุง รวมทั้ง เหลือบ รื่น ไร ให้กับสัตว์เลี้ยงได้ นอกจากนี้หากนำไปฉีดตามพื้นคอกเลี้ยงสัตว์และแหล่งน้ำขังยังสามารถทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงและยับยั้งการวางไข่ของยุงได้อีกด้วย

“น้ำส้มควินไม้ ป้องกันยุงร้าย สบายใจไร้สารพิษ”

ใส่เกลือแกงในถ้วยหล่อน้ำชาตุ๋กบข้าว

เกลือแกง เป็นสารเคมีธรรมชาติตัวหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ อย่างแพร่หลายมานานนับพันปี เกลือแกงถูกนำมาใช้กันในหลายด้าน ทั้งด้าน ประกอบอาหาร ถนอมอาหาร รวมถึงใช้เป็นสารตั้งต้นในอุตสาหกรรมหลายประเภท

เกลือแกง

ใส่เกลือแกงในถ้วยหล่อน้ำชาตุ๋กบข้าว

- วิธีใช้** : ใส่เกลือแกงในถ้วยหล่อน้ำชาตุ๋กบข้าว 2 ซ้อนชา
- ข้อดี** : ง่าย สะดวก ประหยัด มีประจำบ้าน
- ข้อจำกัด** : สิ้นเปลืองกว่าการใช้ผงซักฟอก และวาสลีน
- ภาชนะที่เหมาะสม** : ชาตุ๋กบข้าว
- ความถี่ในการปฏิบัติ** : หากไม่มีน้ำซังไม่ต้องทำใหม่
- ความยั่งยืน** : มีความยั่งยืน

“เกลือแกงหาได้ง่ายในครัวเรือน ใส่จานรองชาตุ๋กบข้าว ป้องกันยุงลายมารวางไข่”

ใส่ผงซักฟอก

- วิธีใช้** : ใช้ผงซักฟอกใส่ในถ้วยหล่อน้ำชาตักกับข้าว หรือ จานรองกระถางต้นไม้ปริมาณ 1 ช้อนโต๊ะ ต่อความจุน้ำ 2 ลิตร
- ข้อดี** : ง่าย สะดวก ประหยัด มีประจำบ้าน เลือกใช้สารซักล้างชนิดอื่นแทนได้ และกำจัดลูกน้ำได้หมด
- ข้อจำกัด** : สิ้นเปลืองกว่าการใช้วาสลีน
- ความถี่ในการปฏิบัติ** : หากไม่พบลูกน้ำไม่ต้องใส่เพิ่ม
- ความยุ่งยาก** : ไม่ยุ่งยาก
- ความยั่งยืน** : มีความยั่งยืน

“ผงซักฟอกหาได้ง่ายในครัวเรือน ใส่จานรองขาตักกับข้าว จานรองกระถาง
ป้องกันยุงลายมาวางไข่”

ทรายที่มีฟอสกำจัดลูกน้ำยุงลาย

ทรายที่มีฟอสกำจัดลูกน้ำ เป็นสารเคมีกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต ที่มีฤทธิ์ในการกำจัดลูกน้ำ เนื้อสารเคมีถูกเคลือบไว้บนเม็ดทราย ลูกน้ำได้รับอันตรายโดยการกินที่มีฟอสที่ละลายในน้ำ สามารถฆ่าลูกน้ำให้ตายได้ในระยะเวลา 1 วัน มีฤทธิ์คงทนนานไม่น้อยกว่า 3 เดือน

ทรายกำจัดลูกน้ำที่มีฟอส 1% เหมาะสมใช้ควบคุมลูกน้ำยุงลายซึ่งเพาะพันธุ์ในภาชนะขังน้ำ เนื่องจากน้ำไม่ไหลถ่ายเทไปสู่แหล่งอื่น ไม่เหมาะสมในการกำจัดลูกน้ำตามแหล่งน้ำธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นน้ำนิ่งหรือน้ำไหลเนื่องจากเม็ดทรายจะจมลงในตะกอนดิน และน้ำไหลจะทำให้สารเคมีเจือจางอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถฆ่าลูกน้ำยุงได้

ภาพตัวอย่าง ทรายที่มีฟอส 1% (ซ้าย) และ เม็ดทรายที่มีฟอสเคลือบ (ขวา)

วิธีการใช้

ทรายกำจัดลูกน้ำที่มีฟอส 1% : อัตราการใช้ควบคุมยุงลาย 1 กรัม/ภาชนะน้ำ 10 ลิตร ซึ่งจะได้สารที่มีฟอสในน้ำมีความเข้มข้น 1 ppm. (หมายถึงสารเคมี 1 ส่วน ในน้ำ 1 ล้านส่วน) ใช้ในแหล่งเพาะพันธุ์ที่เป็นที่เก็บน้ำขนาดใหญ่ เช่น โถงน้ำ ถังน้ำ ในอัตราทรายกำจัดลูกน้ำ 1 ซ้อนชา (10 กรัม) ต่อภาชนะ ใส่ น้ำ 100 ลิตร (5 ปี๊บ)

การแก้ไขเบื้องต้นและการปฐมพยาบาล

- การหายใจเข้าไปจะทำให้เกิดการระคายเคือง คลื่นไส้ อาเจียน ให้ย้ายผู้ป่วยไปในที่มีอากาศบริสุทธิ์
- การสัมผัสทางผิวหนังจะทำให้เกิดการระคายเคือง สารนี้สามารถดูดซึมผ่านผิวหนัง ได้ง่าย ในกรณีสัมผัสผิวหนังให้ล้างออกด้วยน้ำปริมาณมากๆ ประมาณ 15 นาที
- การสัมผัสลูกตาจะทำให้เกิดการระคายเคือง น้ำตาไหล ตาแดง สายตาพร่ามัว ในกรณีนี้ให้เข้าตา ให้ล้างด้วยน้ำปริมาณมากๆ ประมาณ 15 นาที
- การกลืนหรือกินเข้าไปจะทำให้เกิดการระคายเคือง คลื่นไส้ อาเจียน ท้องร่วง อ่อนเพลีย หัวใจเต้นช้าลง ความดันโลหิตต่ำ สูญเสียการควบคุม หหมดสติ ให้ไปพบแพทย์ทันที

“ทรายกำจัดลูกน้ำยุงลาย เหมาะสำหรับใส่ในภาชนะเก็บน้ำใช้ หรือภาชนะที่มีน้ำขังที่ไม่ได้ใช้บริโภค”

เครื่องพ่นฝอยละเอียด ULV สะพายหลัง

เครื่องพ่นฝอยละเอียด เป็นเครื่องมืออีกหนึ่งชนิดที่ใช้ควบคุมยุงลายตัวเต็มวัยในชุมชน เหมาะกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือผู้มีความเชี่ยวชาญในการใช้งาน เครื่องพ่นฝอยละเอียดเป็นเครื่องพ่นที่ใช้ พลังงานกล แรงลม แรงเหวี่ยง สลัดน้ำยาให้แตกตัวออกเป็นเม็ดเล็กๆ ชนิดสารเคมีที่ใช้พ่นมักเป็นแบบความเข้มข้นสูง ใช้พ่นปริมาณน้อย แต่สามารถคลุมพื้นที่ได้มากกว่าการพ่นหมอกควัน ระยะพ่นในอาคารไกลประมาณ 8 เมตร นอกอาคาร ไกลประมาณ 14 เมตร และหากกระแสลมช่วยสามารถพ่นไกลได้ถึง 50 เมตร

สำหรับประชาชนทั่วไป ควรเตรียมรับการพ่นสารเคมี ดังนี้

1. ประชาชนต้องปกปิดอาหาร และภาชนะใส่อาหารให้มิดชิด
2. ดับไฟในเตา ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้า
3. เก็บเสื้อผ้า ข้าวของที่ไม่ต้องการให้ถูกสารเคมีให้มิดชิด
4. เจ้าของบ้านนำเด็ก คนชรา คนป่วย และสัตว์เลี้ยง มาพักนอกบ้าน ประมาณ 30 นาที (สำหรับอาหาร และน้ำสัตว์เลี้ยงให้ปกปิดให้มิดชิดเช่นกัน และหลังจากพ่นแล้วหากไม่แน่ใจว่าอาจปนเปื้อนหรือไม่ ก็ให้เททิ้ง ล้างภาชนะ ให้สะอาดแล้วใส่อาหารและน้ำใหม่แทน)
5. ก่อนเจ้าหน้าที่จะมาทำการพ่น ให้เปิดประตู/หน้าต่างบ้าน เตรียมไว้สำหรับการพ่นยูแอลวี
6. หลังสิ้นสุดการพ่นแนะนำให้ปิดอบสารเคมีภายในบ้านประมาณ 30 นาที จึงเข้าไปอาศัยในบ้านได้

ภาพตัวอย่าง เครื่องพ่นฝอยละเอียดสะพายหลัง

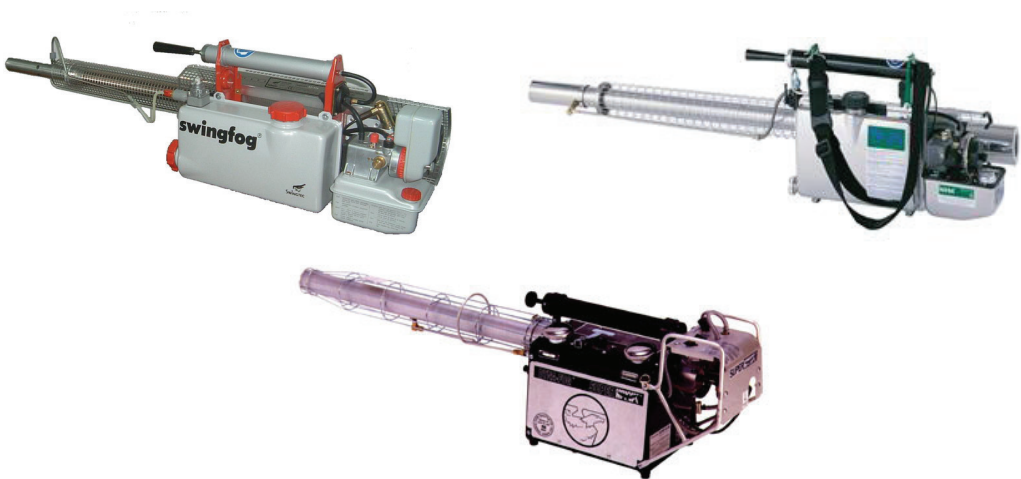
“ให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการพ่นสารเคมีกำจัดยุง เพื่อความปลอดภัยและห่างไกลจากโรคไข้เลือดออก ไข้ซิกา และไข้ปวดข้อยุงลาย”

เครื่องพ่นหมอกควันสะพាយไคลด์ (Thermal fog generator)

เครื่องพ่นหมอกควัน เป็นเครื่องพ่นสารเคมีที่นิยมใช้มากสำหรับการควบคุมยุงลายในชุมชน เหมาะกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือผู้มีความเชี่ยวชาญในการใช้งาน เครื่องพ่นหมอกควันใช้ความร้อนช่วยในการแตกตัวของสารเคมี รูปของเหลวเป็นละอองเล็ก สารเคมีที่แนะนำให้ใช้ในเครื่องพ่นหมอกควัน จะมีความเข้มข้นต่ำ

สำหรับประชาชนทั่วไป ควรเตรียมรับการพ่นสารเคมี ดังนี้

1. ประชาชนต้องปกปิดอาหาร และภาชนะใส่อาหารให้มิดชิด
2. ดับไฟในเตา ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้า
3. เก็บเสื้อผ้า ข้าวของที่ไม่ต้องการให้ถูกสารเคมีให้มิดชิด
4. เจ้าของบ้านนำเด็ก คนชรา คนป่วย และสัตว์เลี้ยง มาพักนอกบ้าน ประมาณ 30 นาที (สำหรับอาหาร และน้ำสัตว์เลี้ยงให้ปกปิดให้มิดชิดเช่นกัน และหลังจากพ่นแล้วหากไม่แน่ใจว่าอาจปนเปื้อนหรือไม่ ก็ให้เททิ้ง ล้างภาชนะ ให้สะอาดแล้วใส่อาหารและน้ำใหม่แทน)
5. ก่อนพ่น ให้ตรวจสอบประตู หน้าต่าง อีกครั้งว่าปิดเตรียมไว้หรือไม่สำหรับการพ่นหมอกควัน
6. หลังสิ้นสุดการพ่นแนะนำให้ปิดอบสารเคมีภายในบ้านประมาณ 30 นาที
7. หลังปิดอบสารเคมี ให้เปิดประตูหน้าต่างรอนหมอกควันหมดจึงเข้าไปอาศัยในบ้านได้

ภาพตัวอย่าง เครื่องพ่นหมอกควันสะพายไคลด์

“ให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการพ่นสารเคมีกำจัดยุง เพื่อความปลอดภัยและห่างไกลจากโรคไข้เลือดออก ไข้ซิกา และไข้ปวดข้อยุงลาย”

เสื้อผ้าชุบด้วยสารเคมีเพอร์เมธริน (permethrin)

ผลิตภัณฑ์ประเภท เสื้อผ้า กางเกง เสื้อยืด ถุงเท้า ผ้าห่ม และหมวก ชุบด้วยสารเคมี เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากโรงงาน และวางออกมาจำหน่ายกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในประเทศ สหรัฐอเมริกา ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้ขึ้นทะเบียนอนุญาตให้ใช้ในคน สารเคมีที่ใช้สำหรับการชุบ คือ เพอร์เมธริน ซึ่งศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค สหรัฐอเมริกาแนะนำให้ใช้เป็นสารเคมีทางเลือกหรือสารเคมี เสริมสำหรับชุบเสื้อผ้า

สามารถซักได้มากกว่า 20 ครั้ง บางผลิตภัณฑ์สามารถซักได้มากถึง 70 ครั้ง และสามารถ ใช้ซักด้วยเครื่องซักผ้าได้ ประสิทธิภาพในการป้องกันยุงยาวนาน

ที่มา <https://www.craghoppers.com/gorillahope-kit>

ที่มา <http://www.run-hike-play.com/2016/07/haeleum-wilsi-insect-shield-repellent.html>

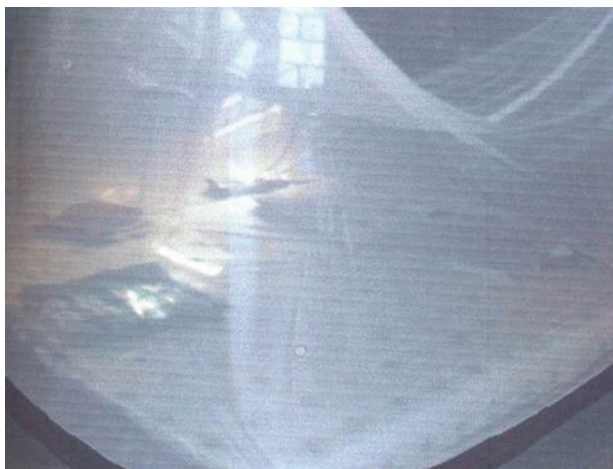
วิธีใช้

- สามารถหาซื้อได้จากผู้ผลิตโดยตรง หรือตัวแทนจำหน่าย หรือชุบโดยเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการ
- สวมใส่เสื้อผ้าชุบสารเคมีก่อนเข้าไปทำกิจกรรมในป่า หรือเข้าไปในพื้นที่เสี่ยงต่อยุงกัด นอกจากนี้จะป้องกันยุงกัดได้ ยังสามารถป้องกันแมลงชนิดอื่นได้เช่นกัน

“เสื้อผ้าชุบสารเคมีป้องกันยุง เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้ที่มีกิจกรรมในป่า”

มุ้งซุบสารเคมี (ITN)

มุ้งธรรมดาที่นำมาชุบด้วยสารเคมี เช่น เพอร์เมธริน และ เดลต้าเมธริน ใช้ป้องกันยุง และสามารถชุบสารเคมีได้ด้วยตัวเอง โดยทั่วไปจะเรียกว่า มุ้งซุบสารเคมี ใช้สำหรับกางนอน เมื่อนอนในบ้าน หรือไปนอนในพื้นที่เสี่ยงต่อโรคติดต่อที่มียุงเป็นพาหะ

มุ้งที่ชุบด้วยสารเคมีแบบนี้ เมื่อมีรอยขาด หรือมีรู ควรเย็บให้เรียบร้อย การแขวนมุ้งไว้ใกล้ๆ ที่นอน แล้วยอนนอกมุ้งไม่สามารถป้องกันยุงกัดได้ มุ้งซุบสารเคมี ไม่ควรซักในแหล่งน้ำธรรมชาติ และควรตากในที่ร่ม 2 มีประสิทธิภาพในการ ป้องกันยุงได้ ประมาณ 6 เดือน - 1 ปี ขึ้นกับการเก็บรักษา และการซัก สามารถนำกลับมาชุบสารเคมีใหม่ได้

**“นอนกางมุ้ง ป้องกันยุงกัด ห่างไกลจากโรคไข้เลือดออก ไข้ปวดช้อยุงลาย
โรคติดเชื่อไวรัสซิกาและโรคไข้มาลาเรีย”**

มุ้งชุบสารเคมีแบบออกฤทธิ์ยาวนาน (LLIN)

มุ้งที่ชุบด้วยสารเคมีแบบออกฤทธิ์ยาวนาน เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากโรงงาน ที่มีหลากหลายเทคนิคและผู้ผลิต สารเคมีที่นำมาชุบส่วนใหญ่ คือ เพอร์เมธริน เดลต้าเมธริน หรือ แอลฟาไซเปอร์เมธริน สารเคมีที่อยู่บนผ้ามุ้ง จะค่อยๆถูกปล่อยออกมา ใช้สำหรับกางนอน เมื่อ นอนในบ้านเวลากลางคืน หรือ ในพื้นที่เสี่ยงต่อโรคติดต่อที่มียุงเป็นพาหะ ให้นอนในมุ้งชุบสารเคมีแบบออกฤทธิ์ยาวนาน

มุ้งชุบสารเคมีแบบออกฤทธิ์ยาวนาน แม้จะขาดเป็นรูก็สามารถป้องกันยุงกัดได้ แต่การแขวนมุ้งไว้ใกล้ๆที่นอน แล้วนอนนอกมุ้งไม่สามารถป้องกันยุงกัดได้ ไม่ควรซักร่มมุ้งชนิดนี้ในแหล่งน้ำธรรมชาติ และควรตากในที่ร่ม

มุ้งที่ชุบด้วยสารเคมีแบบออกฤทธิ์ยาวนาน จะมีประสิทธิภาพในการป้องกันยุงได้ ประมาณ 3 – 5 ปี ขึ้นกับการเก็บรักษา และการซัก อย่างไรก็ตามเมื่อประสิทธิภาพในการป้องกันยุงลดลง สามารถนำกลับมาชุบสารเคมีใหม่ได้

“นอนกางมุ้ง ป้องกันยุงกัด ห่างไกลจากโรคไข้เลือดออก ไข้ปวดข้อชงูลาย โรคติดต่อไวรัสชิคาและโรคไข้มาลาเรีย”

เปลนอนซุบสารเคมีแบบออกฤทธิ์ยาวนาน (LLIHN)

เป็นเปลที่ผลิตจากโรงงาน เป็นผลิตภัณฑ์ซุบสารเคมีสำหรับใช้นอน สารเคมีที่ใช้ส่วนมากเป็นเพอร์เมธริน และเดลต้าเมธินสารเคมีที่อยู่บนเนื้อผ้า จะค่อยๆ ถูกปล่อยออกมา ใช้สำหรับกางนอนเมื่อไปทำงานในป่า หรือเข้าไปค้างคืนในพื้นที่เสี่ยงต่อโรคติดต่อที่มียุงเป็นพาหะ หรือแมลงพาหะนำโรคอื่นๆ

การใช้เปลซุบสารเคมี ควรคลุมเปลที่แขวนด้วยมุ้งซุบสารเคมีอีกชั้น ไม่ควรซักในแหล่งน้ำธรรมชาติ และควรตากในที่ร่ม

เปลที่ซุบด้วยสารเคมี มีประสิทธิภาพในการป้องกันยุงได้ ประมาณ 3 – 5 ปี ขึ้นกับการเก็บรักษา การซัก และชนิดของผลิตภัณฑ์

**“นอนกางมุ้ง ป้องกันยุงกัด ห่างไกลจากโรคไข้เลือดออก ไข้ปวดข้อยุ้งลาย
โรคติดเชื้อไวรัสชิกาและโรคไข้มาลาเรีย”**

มุ้งชุบสารเคมีและสารไล่ยุงแบบออกฤทธิ์ยาวนาน

Long-lasting insecticide and repellent-treated mosquito nets (LLIRN)

เป็นผลิตภัณฑ์มุ้งชุบสารเคมีแบบออกฤทธิ์ยาวนาน ที่มีส่วนประกอบของสารเคมีเพอร์เมธริน หรือ เอโทเฟนพรอกซ์ ผสมกับสารเคมีที่ฤทธิ์เป็นสารไล่ เช่น DEET หรือ IR3535

ผลิตภัณฑ์ชนิดนี้จะมีคุณสมบัติในการเป็นสารไล่ (repellent) เป็นสารฆ่า (Toxicity) และเป็นสารที่มีฤทธิ์ตกค้าง (residual effect) โดยที่สารเคมี DEET หรือ IR3535 จะเป็นตัวเพิ่มให้มุ้งชุบมีคุณสมบัติลดการเข้าเกาะและการเข้าสัมผัสของยุง ดังนั้นมุ้ง LLIRN จึงเพิ่มความสามารถในการป้องกันยุงกัดได้สูงในขณะที่ใช้สารเคมีที่ความเข้มข้นต่ำ

“นอนกางมุ้ง ป้องกันยุงกัด ห่างไกลจากโรคไข้เลือดออก ไข้ปวดข้อยุงลาย
โรคติดเชื่อไวรัสซิกาและโรคไข้มาลาเรีย”

